

Krympande BNP, peak oil samt en nykter analys av sol, vind och massbilism

Boken *Varför Västlänken?* har i grova drag två delar, där den första har ett globalt perspektiv och den andra ett snävt göteborgskt sådant.

Här följer en punktformig resumé av bokens första del, det vill säga den del som har den vidare globala vyn.

- BNP är ingen udda fågel som till skillnad från all annan tillväxt skulle ha förmågan att expandera i det oändliga. Detta kan tyckas trivialt och onödigt att överhuvudtaget nämna. Ett barn förstår det, men till min förvåning har jag hört mer än en politiker och flera professorer i nationalekonomi som har valt att uttrycka sig som om tillväxt vore en naturlag. Något som de framställer som både är eftersträvansvärd och i längden möjlig. Tillväxtens dilemma har ingen enkel lösning, men att fatta beslut om infrastruktur som ska leva under många decennier med tron att gårdagens mönster också gäller imorgon kan inte leda annat än fel.
- Vårt moderna samhälle är beroende av resurser från naturen och i det sammanhanget är tillgången på energi en grundbult. Att arbete och energi uttrycks i samma enhet är ingen tillfällighet. Detta är lika grundläggande som frågan om BNP-tillväxten, men även detta ofta förbiset.
- Den fysikaliska skillnaden på energi och effekt är väsentlig, liksom det faktum att effekten måste finnas tillgänglig både i tiden, rummet och av den rätta kvaliteten. En uppfylld energibalans är ett *nödvändigt*, men inte *tillräckligt* villkor när man analyserar den globala, nationella eller privata energiförsörjning. Viktigt både för tågtrafiken och kvällskaffet.
- Även om Hubbertkurvan inte anger några exakta årtal är budskapet enkelt att greppa. Peak oil är en realitet och med en dryg tredjedel av världens energi från oljan är det ett besvärande predikament. Inte heller Sverige – ett av de minst fossilberoende länderna – är med en knapp tredjedel av energin från olja vaccinerat från problemen. I detta kapitel visar jag också att USA:s skifferboom är viktig för dem, men att det av allt att döma är en kortvarig lättnad. I synnerhet som transportsektorn är så oljeberoende är de trytande oljereserverna av avgörande betydelse för alla beslut om den framtida infrastrukturen.
- Med en global energimix som till 86 procent är fossil kan man inte ta för givet att sol och vind med sina knappa två procent ska kunna axla rollen som dominerande energikällor. Även om pris och prestanda på det förnybara går åt rätt håll krävs en ansevärd dos teknikooptimism för att tro på ombytta roller. Avsikten är inte att svartmåla, utan att visa på vägen framåt: "demand must decline".

- Om sol och vind präglas av en stark tro på att tekniken är räddningen ligger bilismen inte långt efter. Biobränslen och eldrivna bilar kommer förmodligen att rulla i ett ökande antal, men det sannolika är trots allt att vårt sätt att resa och transportera måste förändras. Detta är något som för många kan göra vardagen både tidsödande och komplicerad, men det är långt ifrån något katastrofscenari. En besvärande bieffekt är att intäkterna till det Västsvenska paketet, via trängselskatten, knappast blir som budgeterat.
- Trafikverket (tidigare Vägverket och Banverket) har under många år byggt kompetens och lagt mycket resurser på att prognostisera trafiken. Så länge man siktade några få år framåt i tiden tycktes också modellerna ge tillförlitliga resultat, men när man drar ut kurvorna och bilkörningen sägs öka kraftigt under flera årtionden finns det skäl att dra öronen åt sig. Ett lätt skrapande på ytan visade att den ekonomiska tillväxten antogs vara hög och stabil, samtidigt som knapphet på energi var en icke-fråga. Vare sig den ansvariga ministern, Verkets ledning eller de som arbetade på djupet i organisation tycktes ha något incitament att ifrågasätta det hela.

Detta var i en kortkort form bokens första 60 sidor. Detta är de omvärldsfaktorer som jag vill lyfta fram, men självfallet finns också många andra. Faktorer som kan vara minst lika viktiga. Kopplingarna till de lokala investeringarna och Västlänken är inte givna, men att inte ha en välgrundad uppfattning om avgörande globala skeenden kan visa sig ödesdigert.